MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI

MAGISTRAT DR. ANTONIO MICALLEF TRIGONA

Seduta ta' l-14 ta' Dicembru, 2005

Citazzjoni Numru. 216/1996/1

Maria xebba Debono u b'digriet tat-8 ta' Gunju 2005 il-gudizzju gie trasfuz f'isem Frances mart Raymond Galea, Rose mart Anthony Vella u Salvino ahwa Rapa stante l-mewt ta' Maria Debono fil-mori tal-kawza

vs

Michelina Apap u zewgha Carmelo Apap ghal kull interess li jista' jkollu

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni attrici li tghid:

Illi b'kuntratt fl-atti tan-Nutar Michael Refalo tas-17 ta' Frar 1994 l-attrici kienet ikkoncediet b'donazzjoni lill-konvenuta Michelina Apap, in-neputija taghha, id-dar f'Ghajnsielem,

Ghawdex, Triq Hamri, numru 52 bl-art annessa maghha, l-intier tal-kejl ta' cirka hames mija u erbgha u erbghin metru kwadru (544m.k.) u konfinanti min-nofsinhar ma' Triq Hamri, punent ma' Triq Malta, u tramuntana ma' beni ta' Teresa Rapa kif soggetta ghall-parti minn tlettax-il lira Maltin u ghoxrin centezmu (Lm13.20) (sic) cens annwu u perpetwu revedibbli kull hamsin sena; liema proprjeta' giet stmata ghaxart elef lira Maltin (Lm10,000);

Illi matul l-ahhar sena l-konvenuta u zewgha saru hatja ta' ingratitudini fil-konfront ta' l-attrici billi saru hatja lejha ta' mohqrija u ta' ingurji gravi; billi wkoll ippregudikaw hafna l-interessi ta' l-attrici u billi kontinwament cahdulha l-ghajnuna illi minghajr xkiel kbir ghalihom setghu jghajtuha;

Illi ghaldaqstant l-attrici tixtieq u ghandha d-dritt tipprocedi ghat-thassir tad-donazzjoni fuq imsemmija minhabba l-ingratitudini da parti tal-konvenuti ai termini tal-Artikolu 1785 et seq tal-Kodici Civili;

Talbet ghaliex m'ghandhiex dina l-Qorti:

1. tiddikjara l-konvenuti hatja ta' ingratitudini ai termini tal-Artikolu 1787 fil-konfront ta' l-attrici; u illi tali ingratitudini tiggustifika t-talba da parti ta' l-attrici ghat-thassir tad-donazzjoni minnha maghmula lil Michelina Hili fl-atti tan-Nutar Michael Refalo tas-17 ta' Frar 1994;

2. konsegwentement tordna t-thassir tal-kuntratt ta' donazzjoni fuq citat;

3. tordna il-pubblikazzjoni ta' l-att ta' thassir opportun ad opera ta' nutar nominand fil-jum, hin, u lok illi jigu ghalhekk iffissati, u bl-intervent ta' kuraturi nominandi sabiex jidhru fl-interess ta' l-eventwali kontumaci fuq l-istess art;

Bl-ispejjez u bl-ingunzjoni ghas-subizzjoni illi ghaliha l-konvenuti huma ingunti.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-attrici nkulza l-lista tax-xhieda u l-lista ta' dokumenti;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonjiet tal-konvenuta li eccepiet:

1. illi ma hemmx lok ghar-revokazzjoni tad-donazzjoni moghtija bil-kuntratt tas-17 ta' Frar 1994 fl-atti tan-Nutar Dottor Michael Refalo u dana peress illi ma jezistu l-ebda wiehed mill-kazijiet imsemmija fl-Artikolu 1787 tal-Kodici Civili u fi kwalunkwe kaz hija l-istess attrici li ntenzjonalment irrifjutat kwalunkwe ghajnunha u assistenza minghand il-konvenuti bl-iskop li tipprova tirrevoka l-kuntratt ta' donazzjoni hawn fuq imsemmi; kif jigi pruvat waqt is-smigh tal-kawza;

2. illi minghajr pregudizzju ghall-premess, fil-kaz odjern, tapplika l-preskrizzjoni fl-Artikolu 1790 tal-Kodici Civili.

3. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri fil-fatt u fid-dritt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenuti debitament guramentata flimkien mal-lista tax-xhieda.

Rat id-digriet taghha tat-8 ta' Gunju 2005 permezz ta' liema l-atti gew trasfuzi f'isem Frances mart Raymond Galea, Rose mart Anthony Vella u Salvino ahwa Rapa stante l-mewt ta' l-attrici fil-mori tal-kawza;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti, diversament preseduta, tat-18 ta' Ottubru 2004, li bih asteniet li tiehu aktar konjizzjoni tal-kawza;

Ezaminat ix-xhieda kollha;

Rat il-verbal taghha tal-11 ta' Jannar 2005 u ai fini tat-talba hemm maghmula mill-konvenuti qeghdha issa u ghal kull bon fini tiddisponi minnha billi tichadha;

Ezaminat in-noti ta' l-osservazzjonijiet tal-kontendenti fuq l-iskorta ta' l-imsemmi verbal taghha tal-11 ta' Jannar 2005;

Ezaminat l-atti u d-dokumenti kollha;

Ikkunsidrat:

Hu l-Artikolu 1787 tal-Kodici Civili li jipprospetta t-thassir ta’ donazzjoni minhabba ingratitudini. Jistabilixxi dan l-artikolu kriterji tassattivi ghal tali fini evidenti mid-dicitura uzata: “id-donazzjoni ma tistax tithassar minhabba ingratitudini hlief f’wiehed jew iehor mill-kazijiet li gejjin”. Ghalhekk, l-Artikolu citat, ifisser u jirristringi l-kazijiet ghall-fatt ta’: attentat ghall-hajja tad-donatur mid-donatarju, jew li jkun sar hati lejh ta’ mohqrija jew ta’ ingurja gravi, jew minhabba li volutament ikun irreka lid-donatur deni u hsara kbira fil-propjeta’ tieghu, jew ikun ippregudikalu hafna l-interessi tieghu, jew ghall-fatt li d-donatur, li jkun fi bzonn urgenti ta’ manteniment jew ta’ ghajnuna personali ohra, jigi michud mid-donatarju, li minghajr xkiel kbir ghalih innifsu, ikun seta’ jassistih.

Il-*Laurent* jghid in propositu li “*poiche’ la revoca e’ una penalita’, sara mestieri d’applicare il principio d’interpretazione seguito in materia di disposizioni penali; esse debbono intendersi in modo ristrettivo. Per quanto riguarda i fatti d’ingatitudine, la legge stessa lo dice…; prescrive [che] <la donazione tra vivi non potra’ essere revocata per causa d’ingratitudine che nei casi segwenti>. Ed anche questi casi debbono interpretarsi restrittivamente: essi costituiscono delitti civili; occorre dunque che rivestono la particolare caratteristica in causa di cui la legge li punisce come tali; all’infuori del testo del codice, non v’e’ ingatitudine” – Principi di Diritto Civile, Vol.12, pp.2.*

Huwa fit-test ta’ dan il-hsieb, li jsib l-adesjoni ta’ din il-Qorti, li hi rilevanti s-sentenza ta’ l-Onorabbli Qorti ta’ l-Appell Kriminali fil-proceduri stitwiti mill-Pulizija kontra Michelina Apap deciza fid-9 ta’ Mejju 2003 (esebita folio 241), li biha giet akkuzata, li fil-15 ta’ Awissu, 1996, ghall-habta ta’ xi 12.00pm f’Ghajnsielem, heddiet bil-kliem lil Maria Debono ta’ 85 sena, minn Ghajnsielem, u, li fl-istess data, hin, lok u cirkostanzi sawtet lill-istess Maria Debono u b’hekk ikkagunatilha feriti ta’ natura hafifa …

Issa fil-kuntest ta’ dina l-azzjoni civili huwa nkontestat li b’kuntratt fl-atti tan-Nutar Michael Refalo tas-17 ta’ Frar 1994 l-attrici kienet ikkoncediet b’donazzjoni lill-konvenuta, in-neputija taghha, id-dar residenzjali taghha numru 52, Triq Hamri, Ghajnsielem, bl-art maghha annessa tal-kejl ta’ cirka 544 metri kwadri. Dina d-donazzjoni kienet sostanzjalment marbuta ma’ zewg kundizzjonijiet: wahda li l-fond kien ser iservi bhala l-ewwel u l-unika residenza tad-donatarja u zewgha – kundizzjoni risoluttiva li ma gietx fis-sehh u lanqas m’hi reklamata mill-attrici; l-ohra, li l-attrici rriservat favur taghha d-dritt ta’ uzu gratuwitu tul hajjitha fuq l-immobbli de qua – li hi stess poggiet fini ghalih f’Ottubru ta’ istess sena 1996 meta halliet id-dar u marret tghix ma’ neputijiet ohra.

Intant, l-attrici qeghdha tipprospetta l-ingratitudini, kif evidenzjat mic-citazzjoni u d-dikjarazzjoni guramentata akkompanjanti, fuq li l-konvenuta u zewgha rrendew ruhhom hatja leja ta’ mohqrija u ingurja gravi, u wkoll li ppregudikawlha hafna l-interessi taghha, u li kontinwament cahdulha l-ghajnunha illi minghajr xkiel kbir ghalihom setghu rendulha. Mill-ewwel ghalhekk jemergi car li fid-dawl ta’ dak li gie fuq osservat l-indagni minn hawn ‘il quddiem ghandha tigi ristretta ghall-allegazzjoni tal-mohqrija u ingurja gravi u l-‘hafna pregudizzju’ ghall-interessi taghha, u mhux wkoll fuq l-ahhar raguni addebitata fuq ‘l-ghajnuna’ li wahedha u minghajr il-bzonn urgenti ta’ manteniment ma taghmel ebda test fl-ambitu ta’ l-artikolu taht ezami.

Illi kemm il-mohqrija u l-ingurja gravi, u kemm wkoll l-pregudizzju, ghandhom jirrizultaw mill-provi f’din il-kawza, izda li ghal dak li hi mohqrija u l-ingurja gravi, li ghandhom fattispecje simili, is-sentenza tal-Qorti ta’ l-Appell Kriminali ghandha u tassumi l-importanza taghha.

Issa mill-kumpless tal-provi, l-aggravju bbazat fuq il-‘hafna pregudizzju ghall-interessi taghha’, li hu sottintiz li jirreferi ghall-proprjeta’ tad-donanti, difficilment jista’ jirrizulta

stante li minn imkien ma ntwera li l-interessi patrimonjali kienu mittifsa mid-donatarju, lanqas f'dak li jikkoncerna d-dar li ghal kull effett kienet harget mill-patrimonju tad-donanti u din il-Qorti ma tarax li l-'hafna pregudizzju' jista' b'xi mod jigi kollegat mal-fatt li d-donanti telqet mid-dar, ghalkemm dan l-fatt, mhux eskluz, li jista' jsib riljev fil-mohqrija jew l-ingurja gravi.

Illi trattat dawn l-ahhar aggravji ghandu jkun pacifiku li l-mohqrija hija sinonima mas-sevizzi li jissinifika trattament hazin u li z-zewg frasi, l-mohqrija u l-ingurja gravi, huma kontradistinti mill-fatt gravi, specifika fit-tieni u implicita fl-ewwel. Jigifieri, riferibbilment ghall-kaz in dizamina, mhux sufficjenti li dawn jirrizultaw semplicement izda jehtieg li jirrizultaw f'certa gravita' u entita'. U hu hawnhekk li s-sentenza ta' l-Appell Kriminali tassumi l-importanza taghha u li din il-Qorti ser tirriproduci l-parti rilevanti taghha ghall-fini ta' dan il-gudikat. Din tghid hekk:

"…ezaminat bir-reqqa l-provi kollha mressqa quddiem l-ewwel Qorti hi tal-<u>ferma konvinzjoni</u> – bhalma certament kienet l-ewwel Qorti – li l-appellanti verament aggrediet lix-xwejha Maria Debono (li tigi zijitha) fid-data u fil-hin indikati fl-imputazzjoni, u li anke hedditha. Din il-Qorti ma tara ebda raguni ghala m'ghandhiex temmen lil Maria Debono meta din iddeskriviet kif giet aggredita mill-appellanti (u ftit wara anke mir-ragel tal-appellanti) [il-konvenuti f'din il-kawza], billi defsitilha rasha fil-platt tal-brodu, hedditha li toqtolha, ghamlitilha mhadda ma' wiccha u ghafsitilha daharha mas-siggu li l-istess Debono kienet fuqu, u dan kollu apparentement minhabba li l-appellanti hassitha urtata ghaliex Debono kienet qalet lill-Arcipriet biex isarfilha c-cekkijiet tal-pensjoni minflok ma halliet lill-appellanti ssarrafhom kif kienet taghmel qabel. Il-verzjoni ta' Debono hija korroborata f'diversi cirkostanzi minn dik ta' Marylin Vella u ta' Mario Cachia, anke jekk id-disposizzjoni ta' dawn it-tnejn fuq aspetti ohra ma taqbilx bejniethom (jigifieri bejn dak li tghid Vella u dak li jghid Cachia). Kif tajjeb osservat l-ewwel Qorti fis-sentenza taghha, kieku Maria Debono ma hassithiex verament mhedda ma kinitx tiehu r-riskju li titla' fuq il-bejt u minn hemm taqbez jew tixxabbat ghal got-triq b'riskju kbir

ghaliha. Fid-deposizzjoni taghha l-appellanti tipprova timminimizza l-incident billi tiddeskrivi semplicement skambju ta' ftit kliem bejna u bejn Debono (li hija tiddeskrviha bhala li kienet 'irrabjata', 'sbruffata') u li wara dan l-iskambju marret kwieta, kwieta d-dar biex tiekol daqs li kieku ma gara xejn".

U zdiedet imbaghad tghid dik il-Qorti, wara li ccitat bran mid-deposizzjoni ta' P.S. 346 John Saliba fuq li kienet stqarritlu l-konvenuta a tempo vergine li:

"altru, mela, milli ma nqala' xejn notevoli kif ippruvat taghti x'tifhem l-appellanti [il-konvenuta] fid-deposizzjoni taghha. U kif ma tafx x'gara wara, meta fid-deposizzjoni taghha tghid li waqt li kienet ghand ommha gie missierha (cioe' missier l-appellanti) u qalilha li Debono [l-attrici] kienet fuq il-bejt qed tagixxi b'mod mhux normali, u wara rat lil Debono miexja fit-triq sejra fid-dar ta' Tereza Vella? Il-verzjoni ta' l-appellanti u tax-xhieda minnha prodotti m'ghandhiex mis-sewwa. Il-Qorti tosserva wkoll li l-appellanti pprovat anke tgiddeb lill-Arcipriet ta' Ghajnsielem dwar l-argument li hija kellha mieghu proprju minhabba l-affari tac-cekkijiet ta' zijitha".

Illi, li imbaghad dik il-Qorti tal-Appell illiberat lill-konvenuta mill-akkuza tal-feriti hfief izda sabitha invece hatja ta' l-akkuza kontravenzjonali ta' hebb, hu nkonsekenzjali ghall-finijiet ta' din l-azzjoni civili, stante illi dak li osservat l-Qorti tal-Appell b'mod skjett fis-sentenza taghha jibqa' tali u din il-Qorti frankament ma tirrijavvisa ebda raguni l-ghala m'ghandhiex hi wkoll taghti l-istess valur probatorju lix-xhieda ta' l-attrici li giet favorevolment ikkunsidrata mhux biss mill-Qorti tal-Appell imma wkoll minn dina l-Qorti diversament preseduta, di piu', f'proceduri kriminali fejn l-oneru tal-prova huwa aktar rigoruz minn dak f'azzjoni civili. Mhux hekk biss pero' billi, apparti l-incident li kien l-isfond tal-kawza kriminali, l-attrici isemmi incidenti ohra (ara affidavit taghha folio 8 et seq) li anka fl-isfond tas-sentenza ta' l-Appell jaghtu tifsira cara lill-kliem li l-attrici kienet tghid man-nies, kif xehdu bosta xhieda, fis-sens ta' "x'qeghdin jaghmluli", b'referenza ghall-konvenuti, u jkomplu jispjegaw u jaghtu piz lill-fatt li l-attrici fi zmien

recenti wara l-ahhar incident ta’ Awissu, 1996, telqet mid-dar u marret tghix l-ahhar snin man-neputijiet taghha. U, fil-fehma ta’ din il-Qorti hu marginali u ta’ ftit importanza l-fatt li l-ahhar osservazzjoni riprodotta mis-sentenza ta’ l-Appell saret minn dik il-Qorti fuq skorta tax-xhieda moghtija minn P.S 346 li ma xehedtx f’dawn il-proceduri. Ghalhekk din il-Qorti wkoll temmen, bhall-Qrati qabilha, li kien hemm mid-donatarju, il-konvenuta, maltrattament lejn l-attrici tali li jissarraf f’mohqrija/sevizzi, li per se huma gravi, u wkoll ta’ ingurja gravi assocjata mal-fatt tal-hebb u incidenti ohrajn.

Issa stante li allura jrrizultaw pruvati kemm il-mohqrija u kemm l-ingurja gravi previsti bhala ragunijiet li jgibu t-thassir tad-donazzjoni kif provdut fl-imsemmi Artikolu 1787 sub-inciz (a) tal-Kap 9, isegwi bhala konsegwenza li l-atturi, illum subentrati ghall-attrici li mietet fil-mori tal-kawza, ghandhom jirnexxu fil-kawza.

Tiddeciedi ghalhekk in aderenza ghat-talbiet ta’ l-atturi li takoljihom u ghall-fini tat-tielet talba tinnomina lin-Nutar Dr Josianne Cini sabiex jippublika l-att ta’ thassir opportun u lill- Avukat Joseph Grech bhala kuratur sabiex jidher ghall-eventwali kontumaci u tirriserva li tiffissa il-jum, hin u lok ghall-publikazzjoni tal-kuntratt wara rikors appozitu ta’ l-atturi.

Spejjez jithalsu mill-konvenuti.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------